

взелъ отъ приготвенитѣ такива за паметника, който рускиятъ царъ искаше да издигне въ София“ и 2) отъ датата на освещаването и откриването на паметника — 29 юний (Петровдень) 1882 г., което събитие по-долу предаваме документално. Построенъ е, значи, между 1880 и 1882 г.

Рускиятъ паметникъ, наричанъ по-рано, преди издигането на величествения паметникъ на „Царя-Освободителя“ срещу Народното събрание, паметникъ на „Царя-Освободителя Александъръ II“, е направенъ отъ дѣланъ бѣлъ пѣсьчливъ камъкъ, а плочитѣ, върху които сж поставени надписитѣ и гербътъ на Русия — отъ бѣлъ мраморъ. Високъ е 10 метра. Издигнатъ е съ руски срѣдства въ паметъ на Царя-Освободителя Александъръ II и освобождението на България. Той е първиятъ издигнатъ паметникъ въ София, и единъ отъ първитѣ паметници въ България презъ времето на Третото българско царство.

На лицевата страна на паметника се намира надписъ:

„Въ царствованіи Александра II го императора всероссійскаго волею и любовью его освобождена Болгария, 19 февраля 1878 года“, а на противоположната му страна — другъ надписъ: „Не намъ, не намъ, а имени твоему — 1877—1878“.

Писмени указания за автора на паметника не намѣрихме, обаче, много е вѣроятно, той да е дѣло на руския академикъ В. Йосифовичъ Шервудъ, авторъ на руския паметникъ при Плѣвенъ и на паметника на Плѣвенскитѣ герои въ Москва, или на цариградския архитектъ Вокаръ, на когото била възложена по онова време направата на

първитѣ руски паметници въ България при: Пловдивъ, Шипка, Араба-конакъ, Ловечъ, Плѣвенъ, Никополъ, Джуранлии (днесъ Калитиново), при Ст.-Загора, Свищовъ, Мечка (Русенско), Ломъ-Черковна (Разградско) и Хаджи Оглу Пазарджикъ (Добричъ).

За направата на паметника били изразходени 25,000 лева златни.

Освещаването и откриването на паметника, както вече споменахме по-горе, е станало на 29 юний 1882 г. Откритъ е билъ тържестено отъ Н. В. Княза Александъръ Батембергъ. Предаваме тържеството както е описано въ в. „Български гласъ“¹⁾: „Паметникътъ е на шосето, което води къмъ Княжево. За това освещаване публиката преди нѣколко дни бѣше известена съ обявления, залепени по стенитъ на града. Сутринтъ рано музикитѣ гърмѣха изъ града. Тѣ водѣха войницитѣ, които съ своитѣ началници отиваха да отдадатъ приличната почитъ на тържественостъ на празника. Поцѣлия булевардъ, отъ града до паметника, се развѣваха национални флагове. Н. Височество князь Александъръ, всичкото софийско офицерство и чиновничество, рускиятъ агентъ съ семейството си, значително число дами, нѣколко роти войници, заедно съ конвоя на Н. Височество, две музики и много софийски жители съставляваха недотамъ многочислената публика на тържеството. При дохождането на Н. В. Княза грѣмогласни „ура“ цепѣха въздуха. Следъ освещаването на паметника войската мина предъ Държавния глава въ церемониаленъ маршъ“ и пр.

¹⁾ Брой 49 отъ 1 юлий 1882 г.